

II. évfolyam.

A T E T T

**KÉTHETENKÉNT
MEGJELENŐ LAP,
SZERKESZTI:
KASSÁK LAJOS.**

7

Budapest, 1916. február 5.

Bővített szám ára 40 fillér.

7

Tartalom:

Vajda Imre: Dózsa György ébresztése
György Mátyás: Legény gajdol — Találka
(versek)

Kassák Lajos: Embertestvérek (egyfelvonásos
szindarab)

Koszoru Ferenc: Ma (vers)

MŰVÉSZET

Bródy Árpád: Schönherr Károly: A nőstény-
ördög

NAPLÓ

A kisasszony férje az Akademián.

Előfizetési díj:

egész évre 8 kor.

félévre 4 kor.

negyedévre 2 kor.

Felelősszerkesztő és kiadó; KASSÁK LAJOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Sziget-utca 16. I. 14.

Kérjük A TETT tisztelt előfizetőit, kiknek előfizetése a hatodik számmunknál (negyedév) lejárt, hogy a hátralékos díjak beküldését ne halasszák tovább, nehogy lapunk szétküldésében fennakadás történjék. ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕ ✕

Borszéki Ásványvíz

Telefon: 36-52.

Páratlan nagy calcium és szabad szénoxid tartalma, valamint hygienikus tisztasága a savanyúvizek között vezető szerepet biztosít a Borszéki „Főkút” vizének.

Kapható mindenütt.

Főelárúsítás.

Gyomor- és bélrenyheségnél, hurutos dyspepsiáknál, cukorbetegségnél stb. nélkülözhetetlen.

Borszéki Fürdővállalat Részv.-Társ.

**BUDAPEST, V.,
Nádor-utca 6.**

Ajánlható könyvek:

Kassák Lajos:

Életsiratás (novellák) ára 3 korona

Isten báránykái (3 egyfelvonásos) ára 2 K

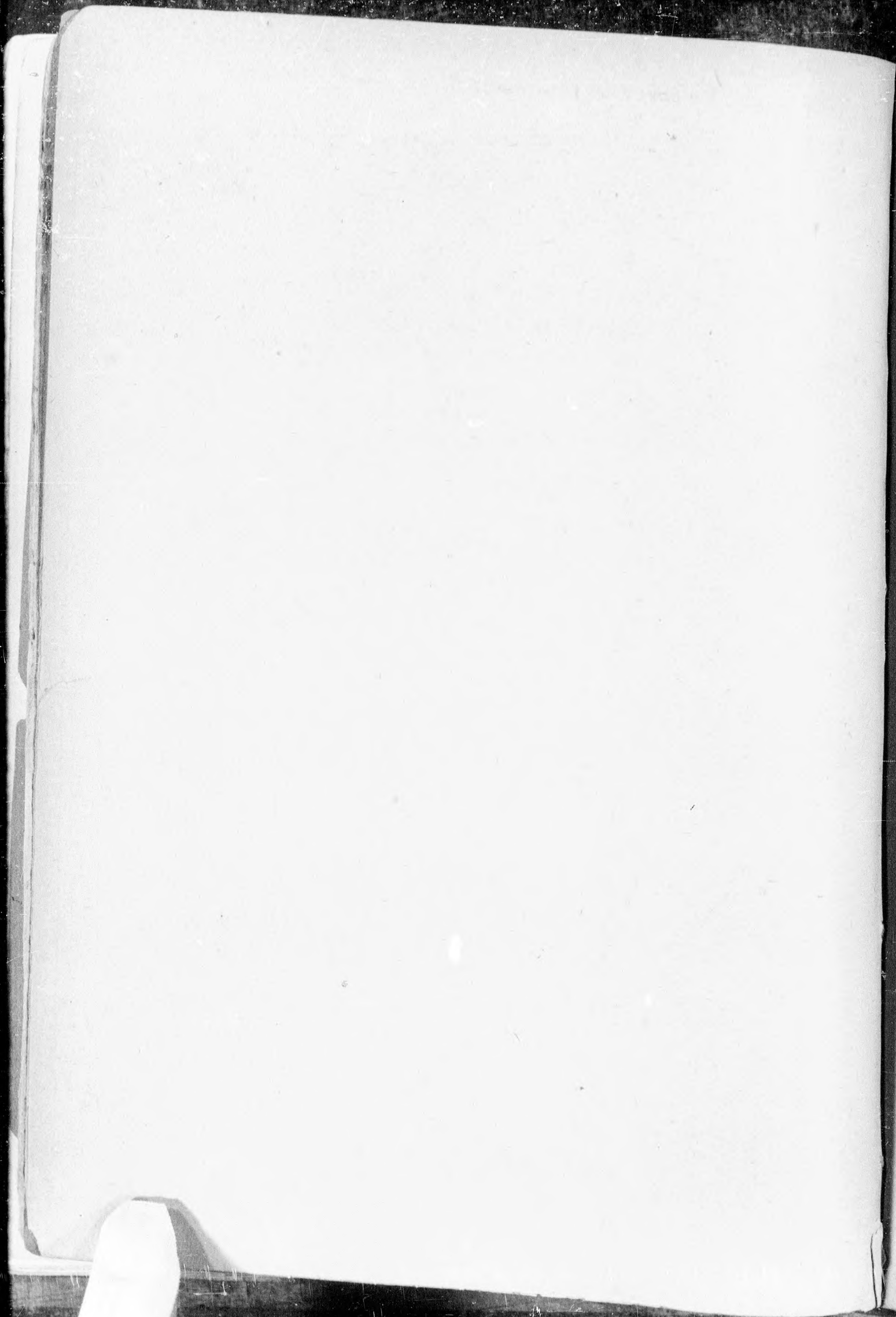
Éposz Wagner maszkjában (versek) 1.20 K

Raith Tivadar:

Alkonyi Szimfónia (versek) 1.20 kor.

Megrendelhetők kiadóhivatalunk útján (10 fill. portó)

Krausz J. és Társa, könyvnyomda, Bpest, VI., Csengery-u. 86. Tel. 110-17.

FESTŐISKOLA

esti aktrajzolással kezdők és haladók részére. Jelentkezés:

CSERMELY JÁNOS műtermében,
V., FALK MIKSA-UTCA 22.

MODERN SZINPAD KABARÉ

Andrássy-út 69. Igazgató: **BÁRDOS ARTÚR** Telefon: 93-16.

A januári műsor:

KÉT SZOBA BUTOR.

Gábor Andor drámai vázlata.

A főszerepben: *Medgyaszay Vilma.*

SZÖVETSÉGESEK.

Harsányi Zsolt tréfája.

Játszák: *Rózsahegyi Kálmán és Huszár Károly.*

Uj dalok, tréfák, aktuálítások.

Fellépnek: Kökény Ilona, Vidor Feri, Forgács Rózsi, Hollós Rózsi, Nagy Margit, Péchy Erzs, Rajna Alice, továbbá Boross, Huszár, Bánóczi, Békeffi, Gellért, Gonda.

Kezdeté egynegyed tizkor.

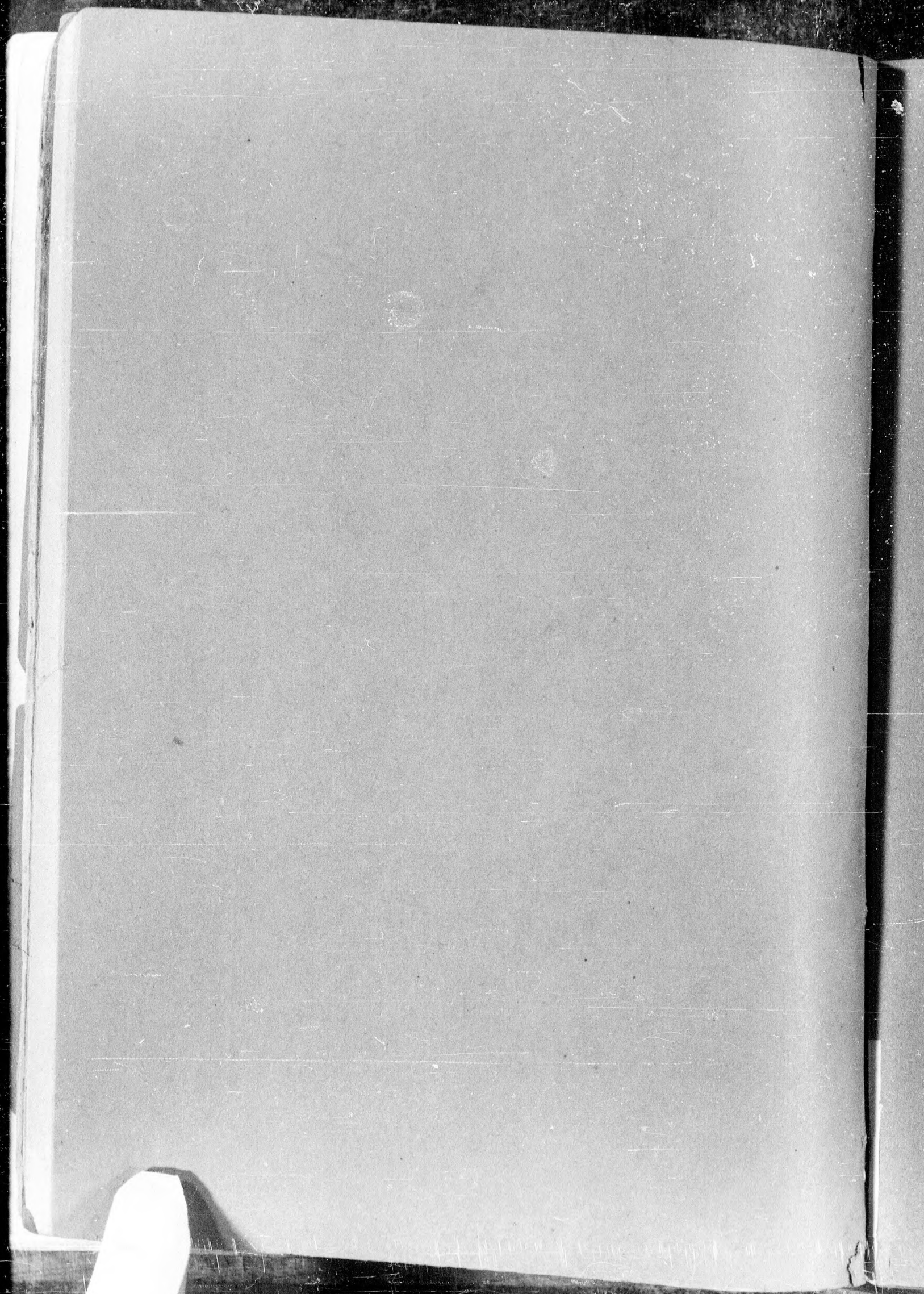
Most jelent meg!

Székely Aladár fényképei!

ÍRÓK és MŰVÉSZEK

cím alatt Székely Aladár fényképező művésznak a magyar irodalom és művészet kiválóságairól készített fényképeinek első sorozata. Az albumalaku díszes könyvnek — melyhez ADY ENDRE és IGNOTUS írt előszót — ára 4 korona, diszkötésben 6 korona. Kapható és megrendelhető minden könyvkereskedésben és SZÉKELY ALADÁR műtermében, IV., Váci-utca 18. sz. is.

Krausz J. és Társa, könyvnyomda, Bpest, VI., Csengery-u. 86. Tel. 110-17.

Most jelent meg!
Székely Aladár fényképei!
ÍRÓK és MŰVÉSZEK

cím alatt Székely Aladár fényképező művésznak a magyar irodalom és művészet kiválóságairól készített fényképeinek első sorozata. Az albumalaka diszes könyvnek — melyhez ADY ENDRE és IGNOTUS írt előszót — ára 4 korona, diszkótésben 6 korona. Kapható és megrendelhető minden könyvkereskedésben és SZÉKELY ALADÁR műtermében, IV., Váci-utca 18. sz. is.

**Borszéki
Ásványviz**

Telefon: 36-52.

Páratlan nagy calcium és szabad szénoxid tartalma, valamint higiénikus tisztasága a savanyúvizek között vezető szerepet biztosít a Borszéki „Főkút” vizének.

Gyomor- és bélrenyheségnél, hurutos dyspepsiáknál, cukorbelegsnél stb. nélkülözhetetlen.

Kapható mindenütt.

Főelárúsítás.

Borszéki Fürdővállalat Részv.-Társ.

**BUDAPEST, V.,
Nádor-utca 6.**

Ajánlható könyvek:

Kassák Lajos:

Életsíratás (novellák) ára 3 korona

Isten báránykái (3 egyfelvonásos) ára 2 K

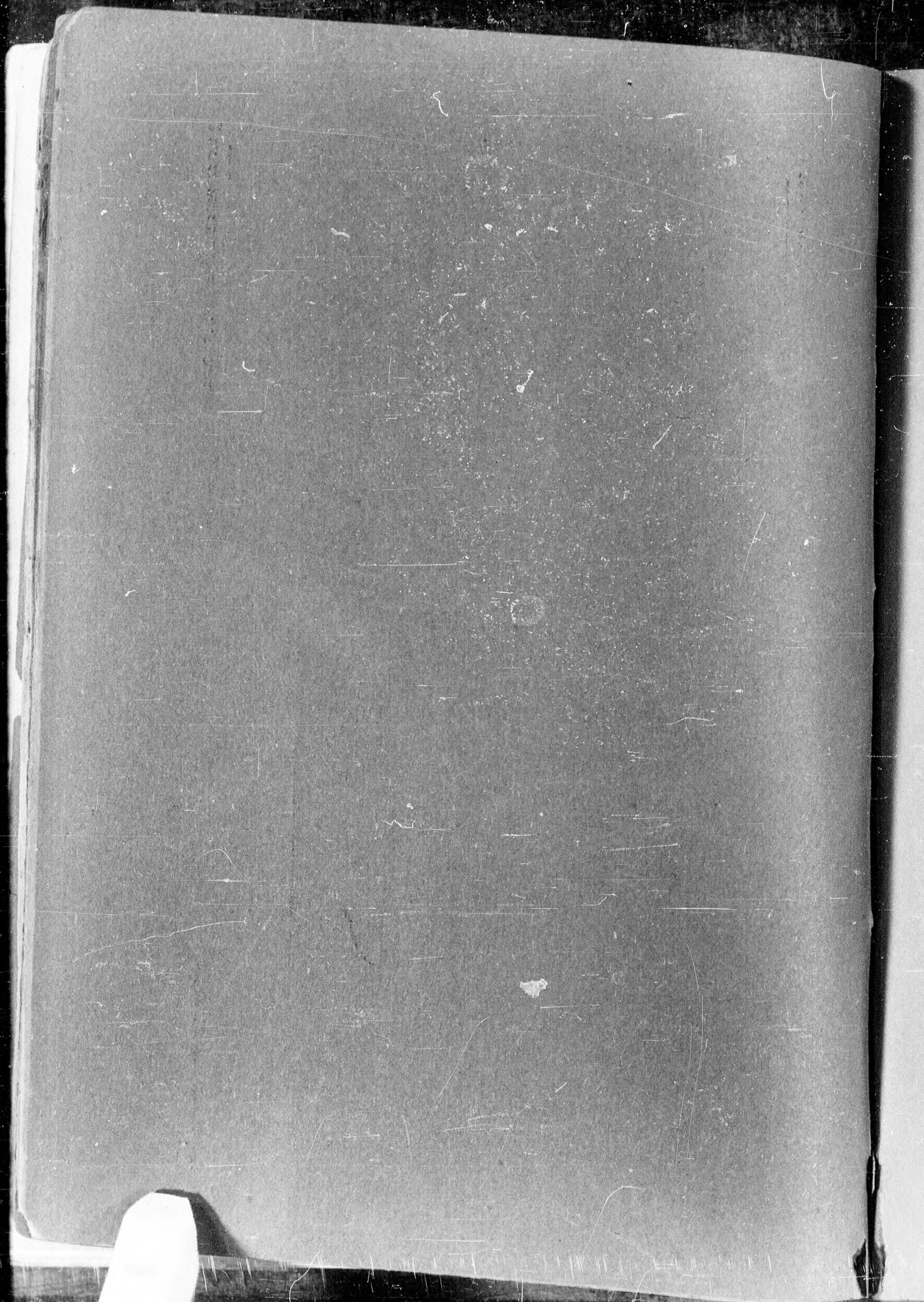
Éposz Wagner maszkjában (versek) 1.20 K

Raith Tivadar:

Alkonyi Szimfónia (versek) 1.20 kor.

Megrendelhetők kiadóhivatalunk útján (10 fill. portó)

Krausz J. és Társa, könyvnyomda, Bpest, VI., Csengery-u. 86. Tel. 110-17.

DÓZSA GYÖRGY ÉBRESZTÉSE

Igy mondják: a háboru az individualizmus, a szellemi, a politikai, a gazdasági szabad verseny csődje. Meggyorsította és kirobantotta a lappangó erők játékát, egyre szédületesebb egységek felé vezeti az izolált állami és gazdasági alakulatokat; egységes szervező principiumokat teremt az egyéniség széteső principiumai helyébe; az üzemeket szocializálja, mert államivá teszi; az egyéni akaratot kényszeríti a centrális akaratban való elhelyeződésre. Így az egyén a szociális kötelességek egyszerű lerakódóhelye lesz. Csak átmeneti állomás, a nagy nemzeti és állami célok szempontjából, a kötelesség imperativusának egyszerű kisugárzása, a cselekvő élet terében való objektíválódása. Megfordított kategorikus imperativus: általános törvények elve, amelyből a cselekvő akarat maximája kényszerűséggel következik.

Nálunk most ennél is magasabb fokra hágnak. A rendőralam alapjaiban megtámadja a test feletti rendelkezés jogát. A cselédekre vonatkozó előterjesztésben benne reszket a jövő iránti aggodás, a jövő nemzedék védelme. Már nem a ma, hanem a jövő szociális egységeinek épségben tartása képezi az állami gondoskodás céljait. Így általában emelkedett szellemű, de jobb társadalmi keretekbe való eszme. Hisz a falanszterek, az Übermensch utópiák egyik főmozgatója és eszményképe: a testileg hibátlan konstrukcióju ember létrehozása. A higiéné problémáját azonban nem szakíthatjuk ki a magyar társadalom patológiájának többi jelenségei közül. Nagy, mindent felölelő tisztulási folyamatokra van szükség és nem osztály rendelkezésekre. Először azoknak a testi jogát támadják meg, akiknek Marx terminológiájával elve, nincs más veszíteni valójuk, csak a bilincseik. De a tekintélyek tisztelete elvén alapuló vallásos világnézetet alapjaiban támadja meg ez a terv. A nazaréti Jézus sem baldachin alatt, hanem jászolban született és az Isten anyja Mária részére is kálváriás életsors jutott. A munka apoteozisát hirdette ez a világnézet, a teremtő munka megbecsülését, az alacsonyreudü munka nemességét, a szenvedők és küzdők tisztelését, a lelkileg és szellemileg érintetlenek üdvözülését. És ime a nagy illúziók itt is szertefoszlottak. A munka pörén és megbecstelenítve áll az emberi ítélőszék előtt, a legalacsonyabb munkarend képviselőivel úgy bánnak, mint Vénus Pandemos papnőivel. Így a társadalom újból győzedelmeskedett az individuum fölött, a magasabb egységek kedvéért ezek a lánglelkű reformátorok szívesen lesüllyeszti az egyént, az állati öntudatnélküliség szintjéig, ha lehetne, a protozóa ösztönös rezgéséig.

A szenvedők és elnyomottak panaszát nem a demokrácia apostolai, hanem egy ékesszavu püspök hallotta meg elsőnek. Megérezte, hogy itt alapvető ideológiák dőlnek meg s a keresz-

tény egyházzal próbált meddő kísérletet, hogy újból felemelje arra a piedesztálra, ahonnan elvégezve történelmi civilizáló hivatását lezuhant. A dogmákból kilép és az emberszeretet elveivel szeretné feloldani merevségüket, elfelejtven azt, hogy a dogmák nemcsak egyházi, hanem hatalmi formává merevedtek. Ma már kevés az erkölcsös ember felháborodása, amely legfeljebb Swift-kétségbeeséséig juthat el. A püspök ingadozó szavakban maga is rámutat erre: »Mikor egy társadalmi helyzet, vagy állás, vagy szolgálat — nevezzük bárminek — többé-kevésbé már tarthatatlanná lett, akkor aztán kiszakad a zsák mindenütt s hiába foltozzuk azt »Ennek a társadalomnak és államformának belső ellentmondásaiba kell elpusztulnia, ez a kérdés így kiszakítva csak atomja a nagy, organikus bajlancolatnak és semmiféle kenetteljes és erkölcsi dialektika, itt nem tud aranyhidat verni. A krisztusi eszmék atmoszféráját lélegző püspök érzi, hogy becstelen különbségek feltárásáról van szó ebben a kis rendeletben és görcsös erőlködéssel, szinpadi diszletekkel szeretné eltakarni. Rémült szemekkel Dózsa György sötét és elszánt alakját szeretné elriasztani, nem akarja a becstelen különbségeket a maguk poláris ellentétességében megmutatni: úr és paraszt között. Mert ez a probléma tör fel a dolgok mélyéből.

A magyar paraszt bevonult az irodalomba. Az ő nagyszerű tulajdonságait zengi a konzervatív költők lantja: a föld komorságától és az alföld végtelen perspektíváitól átítatott értelmi szintézisét, életének esztétikáját és etikáját. A világháboruban még magasabb értékek lendítették a magyar paraszt megbecsülését. Heroikus lelkesedését és áldozatkészségét dicsérték a parlamentben, az ő ügyében mondtak nemes pátosztól terhes szónoklatokat, siratták sorainak ritkulását és így tovább peregnek le a képek a kaleidoszkópon: a megvetettségtől egész a felmagasztosulásig.

A magyar paraszt mindezekről, a világváros pszihéjében lejátszódó folyamatokról nem vehet tudomást. Békében otthonos vendége a tuberkulózis, végtelen perspektíváit elzárja a kastélyok árnyéka, a latifundiumok hazájában él addig, amíg a »nagy hazafiak« talpa alól ki nem rántják a földet és ő, akinek ragaszkodását és szeretetét a röghöz pajkos chansonokba öntik a Szabolcska Mihályok, kénytelen kivándorolni Amerikába. Háboruban mikor szegény proletártestvéreinek kevés lett a föld és a városba özönlenek, — amíg ő maga a nélküle csinált nemzeti politikának gyakorlati következményeit viseli, — frontmögötti szociálhigienikusok paraszti öntudatának utolsó felcsillanását akarják elkobozni.

És most mi bús hívők és megrögzött jóravárok, feleletül csak szellemeket idézünk. 1792-öt idézzük és újból deklaráljuk az emberi jogokat és Dózsa György elszánt és erőtől duzzadó szellemét: a forradalmak örök testi aktivitását és az elkövetkező változások szent akarását.

Vajda Imre

LEGÉNY GAJDOL

Bátók Bélának

Miért peckeskedik az én hetykeségem?
 Majoranna nénő.
 Magamba lődörgök az alvégen, a fölvégen,
 Majoranna anyám.
 Hiszen csak ezis-azis a lány botlik az utamba,
 Hiszen csak ezis-azis a lány örül, ha alma
 dagadozik melléből kezem nyomogatására.
 Haj, de hiába cók-mók! hej, de
 kedvet szontyolító dibdáb az élet vására!
 Majoranna anyó.

Hiú alatt, lajtorja megett, *beiül* diákolok,
 Jázmin lelkem,
 Ablakon keresztül tubákolom a virágokat,
 Jázmin galambom.
 Egyszer az erdőszélen megcsuklottam — nem ő volt,
 Amerre a bozót haja a sodrásba fonnyad — nem ő volt,
 A kiöltözött fakisasszonyokból kikancsított — nem ő volt,
 Csak ő bujkál, bujdokol fene szivü, durcás Seholba,
 Jázmin rózsám.

Nagy darabot kivágtak a levegőég husából,
 Majoranna nénő,
 Hijába nyúlkál az ujjam ki összekulcsolásából,
 Majoranna anyám.
 A nagy tereferébe nincsen kihez szólni,
 A nagy édességekbe nyálam kezd keserübe szikkadni,
 A nagy jószagoktól facsarót kell szippantni,
Jaj: nem bírom érinteni, kihez nem is akaródnék nyúlni
 Majoranna anyó.

Minden rokolyának az anyja gyötrelmes gádora
 [legyek én,

Majoranna anyám?
 Minden régi illegetésnek uj maskarává gyötrője
 [legyek én,

Majoranna anyám?
 Gyűlöletem, meg erőm felnedvedzik szemembe,
 Talán a tenyerem az arcomon széjjel is kenyte.
 Jázmin, Jázmin.

Csak egy levélkéje, csak egy cafatkája hullna az
 [egyiknek vállára,
 Mikor a vizből kiszemérmetlenedik a válla,
 Hogy rá gondolhatnék nem tudom én micsodásságára!
 Jázmin.

György Mátyás

TALÁLKA

Tél, a kuvasz, sarkába harapott;
 Kapkodta a talpát, föl-föl kaszált —
 S tél, a kuvasz, sódarának esett,
 hasába harapott —
 Alá-fel, alá-fel hágdosott, vagdosott.

Szemben, a lány ott volt, helyén volt,
 ott időzött,
 mint zuzmara-rejtély, tél virulása,
 tél daca: páfrány.
 Ott szálaskodot, időzött. Mit főzöti?

A fiu járta eszeveszettjét,
 a lány várta várakozását.
 Hogyan találkozik Kecsebak s páfrány?
 Délhegyi inye nem kívánja; szánja.

De meglátja! Arra tart,
 szava citerázza, mit előbb a lába,
 azt hiszi, hogy a taktusa
 a lányi belsőt kirázza elébe,
 mint zacskóból aranyat, kockát,
 csecse apróságot s miegyebet. Nyekegett.

Tél, a kuvasz, az éjbe vonyit;
 s mintegy bevetítve
 a nyirokkal teletüzdelte lég — hasába,
 egy gigászi tülevelű kinyit, kiüt,
 kibajszul.

Galádka klárisok összecsikordulnak. Elindulnak.
 (Hát igenis apotheosis ... opote ... ó-te ... teee ...)

György Mátyás

EMBERTESTVÉREK

(EGYFELVONÁSOS)

Meglehetősen tágas, vesszővel és forgáccsal behordott kosárfonó műhely. A háttérben közepén a havas országútra nyíló csurgásos ajtó. Ettől balra: kicsiny, négyszögletes, rongyokkal betömődött ablak, belülről rozsdás vasráccsal. Borus téli délután. Jobbról, háttérben iromba rakott tüzhely. Körülötte néhány munkára váró feneketlen szék. Szintén jobbról elől: kopott, kigázolt divány. Balsarokban korhadt dézsa, melyben egy nyaláb vessző ázik. Mellette félig nyitva a hálókamrába vezető ajtó. Ettől jobbra a falon Máriakép, alatta kis olajmécs pislog. Középen kormos üvegű, gyújtatlan lámpával, pipával, dohánnyal és cserépkorsóval rakott konyhaasztal. Előtte a földön féligkész kocsikas. A falakon kalitkák, nád és raffiacsomók. Nyomott, szegényes hangulat.

I.

Nagyapa a földre kuporodva, lassan, bizonytalanul a kason babrál: mintha dolgozna, de látszik, hogy semmit se halad a munkával. Balról a háló ajtaja mellett, Nagyanya nádfeneket sző egy széknek. Marika az asztalra dülve egy könyvben lapozgat. Nagyapa: feltűnően elcsigázott sovány alak. Ősz fején munkássapka; szemeit nagy fekete okuláré takarja. Nagyanya; betagesen felfújt husu teremtés, egy azok közül a szegény asszonyok közül, akikről a legnagyobb nyomoruság sem tudja lerágni a haját; fején mélyen előrehuzott pamutkendő. Marika: 16 éves erős leány.

(Néhány pillanatig hallgatás)

Marika: Meggyujthatom a lámpát Nagyanya?

Nagyanya: *(Nem felel)*

Marika: No, Nagyanya!

Nagyanya: Ha egyszer azt mondtam, hogy nem, akkor nem. Punktum!

Marika: Hiszen már ugy is sötét van. Engedje no, hiszen már maguk se látnak. Meggyujtom...! Jó? *(leveszi az üveget)*

Nagyanya: Jól is teszed, csak égesd bizony, hál Istennek van miből!... Hiszen folyik ide a petróljom. Libériás inasok hordják ide egyenesen a gyárból.

Nagyapa: Ne bántsod no, hadd teljék a kedve!

Nagyanya: Ugy, ugy, csak jó, szarvazd föl ezt is! *(a lányhoz)* Hagyd el, ha mondom!... Megállj csak, hogy a tűzbe repülnek egyszer azok az irka-firkák.

Marika: *(tovább babrál a lámpával, de azért nem gyújtja meg; egyik kezével a könyvben lapozgat)*

Nagyanya: *(feláll, valamit rendezget)* Máshol még ünnepen se gyujtanak ilyen korán ebben a drága világban, itt meg

az ebadta, hadd égjen, ha köll, ha nem... Tehetjük!... Nagyapa egész éjjel, egész nap dolgozott.

Nagyapa: *(izgatottan mozog, majd, hogy bizonytalan mozdulatait leplezze, a pipa után tapogat)* Nem tudjátok hol a pipám? *(nem felelnek)* Hm. Nem láttátok a pipám?

Nagyanya: Biztosan én túlköltem a bűdös jószágból. Itt van bizony a fülem mögött most is.

Nagyapa: *(megigazítja a szemüvegét)* Add ide no, ne késtess folyton!

Marika: *(a könyvbe nézve odanyújtja)* Itt van!

Nagyapa: *(a hang telé nyul, de nem találja a pipát)*

Nagyanya: No lám, lám, csak játszatok csibüskéim.

Nagyapa: *(hirtelen visszahuzza a kezét)* Add ide hát gyerekem!... Tudod, hogy nem érek rá...

Marika: Tessék! *(ölébe teszi a pipát)*

Nagyanya: Miért is ne játszana? Hiszen te is ilyen voltál. Azért lett belőled ennyi.

Nagyapa: Milyen voltam, no?

Nagyanya: Semilyen! Hiszen téged még az a jó Isten maga se beszél ki... Csak azt nem tudtam még máig se megérteni, hogy miért köll az ilyen embernek megházasodni?

Marika: *(meggyújtja a lámpát, gyöngye vörös világosság ömlik el a szobán; a lány teljesen a könyvbe merül. A két pörlekedő öreg észre se veszi a változást)*

Nagyapa: Milyen ember voltam no? Azt bökd ki már! Korhely voltam tán? Elittam amit kerestem, vagy ütöttelek tán?

Nagyanya: *(visszaül a munkához)* Szerencsétlen, ügyefogyott voltál mindig, az is maradtál máig... Még bizony üthetnél is volna. Nem elég, hogy kidolgoztam magam érted, meg a gyerekeidért, most meg az unokáidért, de bizony ráadásul még üthetnél is volna. Voltam én csak egy percig is olyan asszony, mint a többi? Volt nekem jó kendőm, topányom; mentem is valaha egy forinttal a piacra? Terhes az voltam mindig, meg dolgoztam mindig, osztán előregedtem, kiszáradtam, mint valami tót lovacska.

Nagyapa: De hát mért gyötörsz ezzel? Mindig ezzel... Legalább ma ne bánts, amikor úgy is rosszul érzem magam. Harminc órát együttömben dolgoztam, most meg folyton csipkedsz.

Nagyanya: Égetted a petróljomot, de dolgozni egy farkcnyit se dolgoztál.

Nagyapa: Talán bizony a szellemek csináltak ennyit a kason? Tehetek én róla, hogy nem bírok többet? Nem vagyok én már mai gyerek... A munka erőt kíván, bennem meg már csak a jóakarát van meg hozzá.

Nagyanya: *(gunyos nevetéssel)* De persze, enni azért csak muszáj! Mi?

Nagyapa: Mit csináljak hát? Kössem föl magam, vagy ugorjak le vénségemre a hegyről . . . Hiszen ha rátok nem gondolnék . . . Rátok! . . . Mi lesz akkor veletek?

Nagyanya: Azt én tudom, ez lenne a legkönnyebb vége a dolognak: megszökni az igazság elől. *(szelidebben)* Szégyeld magad vénségedre ilyeneket gondolni.

Nagyapa: Talán ki lehet ezt még soká tartani? Negyvenöt esztendő óta mindig előlről kezdeni ezt a cudar komédiát. *(kétségbeesett dühhel)* Nézd csak, nézd már, nincs rajtam egy verdungnyi hus, hát mért rágsz még mindig? A jó Isten legyen veled, hagyd meg legalább ezt az utolsó időmet békességben. Nem elég nyüge vagyok én magamnak, hogy hetven esztendővel se tudok fölfordulni. Mindig csak ez, mindig csak elülről.

Nagyanya: Mondtam már egyszer, végy inast magad mellé! Egy jó inas már helyetted is elvégezhetné a dolgot.

Nagyapa: Ugyan, ki adná kosárfonónak a fiát? Miért? Azért, hogy kiszáradjon, hektikát kapjon, megvakuljon? Lelkemre vegyem egy ember pusztulását. Talán olyan jó dologom van nekem, hogy érdemes volna valakit ösztökélni, hogy tanulja meg a kosárfonást?

Nagyanya: Miért nem fogod magad mellé a Juskót, 18 éves kamasz, oszt egy garast se keres.

Nagyapa: Soha! . . . Inkább csavargó legyen belőle! . . .

Nagyanya: Ejha! Inkább csavargó?

Nagyapa: Inkább.

Nagyanya: Ez aztán pompás! . . . Mi majd huzzuk az igát, Juskó az erős legény meg hadd csavarogjon a hegyek között. Kergesse az időt, fogdosson madarakat, mert ebből azután sok haszna van valakinek.

Nagyapa: Inkább csavargó legyen, de mégse fogom magam mellé.

Nagyanya: Ugy is az lesz, ugy is. Hajnaltól estig színét se látja már az ember. Napestig a hegyek között csatangolni, talán jó vége lesz ennek?

Marika: De Nagyanya, hiszen ő is szokott segíteni. Azért, hogy most annyit szaladgál, még nem muszáj rossznak lennie.

Nagyanya: Ki kérdezett téged?

Nagyapa: Hallgassatok már, hiszen így megtébolyítjátok az embert.

Marika: *(kedveskedően a könyvben mutatni akar valamit)* Nézze csak Nagyanya, ez itt a . . .

Nagyanya: *(feláll, Marikát a munkához tuszkolja)* Hallgass, oda eredj a dologdra! azt a jómadarat is ezek tették bolonddá. Köllenek is nektek könyvek, komédiák . . . *(visszaül a székhez)* Ott nézd, hogy a munkád jó legyen.

Marika: *(összecsukja a könyvet, de ujjával megjegyzi a lapot, ahol olvasott. A Nagyanya melletti szék elé kuporodik)*

(Hallgatás)

Nagyanya: Azelőtt megöregedhetett az ember becsülettel, hogy színét se látta ezeknek a bolondságoknak, most meg könyvben turkál minden koldus, azért van osztán ilyen sok a világból.

(Hallgatás, valaki kopog az ajtón)

Nagyanya: No, elaludtál tán? Meghallod-e már, hogy zörögnek!

Marika: *(szónélkül eltolja a széket, kelletlenül az ajtóhoz megy. Nagypapa mintha előre tudná ki jön, közömbösen a kason babrál. Nagyanya kezében megáll a munka, kíváncsian figyel. Marika eltolja a závárt és egy hatalmas termetű ember jön be. Körülbelül 40 éves, zöld gunyába bujt, bamba, nagyfejű, vastagnyaku férfi; pufók, vérekes arcát balfelől a száján át valami kés-ⁿél vagy baltától eredő sebforradás ékteleníti. A fél bajusza majdnem teljesen hiányzik, a másik oldalon azonban tömött csomóban lóg le a hosszú rótt szörpamat. Ez az ember az uraság vadásza, vállán most is ott van az egycsővű ócska fegyver, derekán a vászon tölténytáska, melyről zsinegre fűzve két lőt varju kalimpál alá)*

II.

Vadász: *(lomhán beerőszkolja magát)* Aggyon Isten!

Nagyanya: Hozta Isten az erdész urat! *(felkel, széket tol elé)* No lám, lám, hát mégis van, aki nem veti meg a szegény embert. No, üljön hát le az erdész ur.

Vadász: *(rá se hallgat, még mindig az ajtó előtt álló Marikához beszél, aki a závárral vésződik)* Nem megy a cudar? No, mutasd csak, majd segítünk a baján. *(Kissé megemeli az ajtót, a závár becsattan. Az ember most vigyorogva a lány arcára tapogat, átakarja fogni)* Látod fehér gerlicém, enged a cudar, csak férfiember nyuljon hozzá.

Marika: *(dacosan ellöki magától)* Menjen a dolgára. Mit akar mindig velem. *(duzzogva a munkához lát)*

Vadász: Hű, a szent Kristófodat, de sok tűz szorult a bokádba. Már pedig én nem megyek más dologra, kincsem, mert hogy az én dolgom éppen itt van te melletted. *(hangos nevetéssel feléje megy)* Érzem én, hogy pontosan te melletted a helyem. . . . No ne fuss, nő!

Marika; *(felkel az asztalt megkerülve, kitér előle)* Mért nem nyughat, ha idegen háznál van! Most már talán mindennap eljön kinezni az embert?

Nagyanya: Ej, ej lányka, már hogy beszélhetsz így az erdész urral!

Nagyapa: *(eddig figyelembe sem vette a vendéget)* Jól teszi, ha nem hagyja magát.

Nagyanya: Ott, ott, te csak törődj a magad dolgával.

Vadász: *(még mindig kíséri a lányt)* No ne fuss hát, te kis mókus. Hiszen nem akarlak én megenni.

Marika: *(a hálókamra ajtajához ért, gyorsan beugrik)* Pfuj, pfuj, szégyentelen!

Nagyanya: Ejj, ejj...

III.

Vadász: *(Vigyorogva Marika után kap, de ez ügyesen becsapja előtte az ajtót)* Olyan ez, mint az eleven kéneső! *(egy pillanatig az ajtóra meredve bambán állva marad, aztán elkedvetlenedve leül)* Hejaj, ilyen az ember sorsa, ha vénségére fog tüzet a szive. *(üveget vesz elő a táskából)* Kóstoljau majszter ur! Ez még ér valamit az életből, de a többi aztán egy hajítófát se. No majszter ur, egy kis kaparó!

Nagyapa: *(oda se tekint a feléje nyujtott üvegnek)* Ugy hasogatja a lábam, biztosan megint havat kapunk.

Vadász: *(dühösen legyint, majd szó nélkül Nagyanya felé nyújtja az italt.)*

Nagyanya: *(alázatos mosollyal)* Köszönöm alássan, nem igen szeretem én a pálinkát. Csak egy gyűszűnyit igyam, már is a fejembe megy a gőze.

Vadász: No egy kortyot.

Nagyanya: *(megkóstolja)* Brr. De kutya csipős.

Vadász: *(röhögve)* Kemény, mintha tűt meg bicsakot nyel-desne az ember. *(hosszan iszik)* Kutya egy jószág, de nélküle biztos, hogy csontra fagyna az ember ebben a téli világban. Jó asszony melengetésből úgy se jut, a félig fagyott kis ujjamnak se elegendő.

Nagyanya: Ugyan no, ne mondjon már ilyeneket az er-dész ur.

Vadász: De mondok bizony, mert kutyább sors az egyes ember sorsa a kutyaénál. Se asszonya, se otthona... Eh! *(kibontja a hurokból és az asztalra dobja a varjukat)* Itt van e, ha elfogadják néném. Lelőni csak lelővi az ember, mert hogy a véribe van már ez a tempó, de bizony semmi hasznát nem látja belőle.

Nagyanya: *(mohón a varjuk után kap, a tűzhely mellé rejtí őket)* Elhiszem én bizony, hogy nehéz lehet az erdész ur sorsa, de mért is nem házasodik meg? Az ilyen szál ember akár minden ujjára kap asszonyt. Bizony csak füttyentenie kell, aztán már száz is fut.

Vadász: Hát izé, néném, beteg az én szívem. Azért is

jöttem el megint, hogy nem bírom tovább, igen-igen vágyom én a Marika után.

Nagyanya: Óh, óh édes lelkem, hiszen ez még valóságos gyerek.

Vadász: Hej, de jó dolga is lenne annak nálam. A Jézusra mondom néném, a tenyeremen hordanám, mint az aranytálat.

Nagyapa: De abból se lesz ám semmi. Talán azért nevettem föl, hogy most egyenesen a pokolba eresszem.

Vadász: Hej, de el van savanyodva a majszter ur:

Nagyapa: Micsoda?

Vadász: *(feláll)* Hát mért fortyan úgy föl, mint valami hörcsög?

Nagyapa: Mért? Talán nem tudom én, hogy a Lucifer-nél is komiszabb fajzat! Talán még nem volt elég a fél falu asszonya, most már gyöngé lánypecsenyére vásik a foga.

Vadász: Ej, no, mért bolygatja most a régi dolgokat, osztán meg nem kívánom én ingyen.

Nagyapa: Hát csak próbáljon szerencsét, ott, ahol pénzért árulják a lányt.

Nagyanya: De bolond vén ember vagy te, hiszen nem is pénzért akarja az erdész ur!

Nagyapa: Elég legyen! Se pénzért, se ingyért.

Vadász: Jó van no! Csak föl ne fájjon mindjárt. Nem gyűttem én rossz szándékkal.

Nagyanya: Üljön csak le az erdész ur, nem köll mindjárti úgy a szivére venni a szót.

Nagyapa: Hallgass! Mit karattyolsz a levegőbe? Tudod te, hogy mi a rend?

Vadász: *(fenyegetően)* Jól van no, majd beszélünk mi még másképp is. *(az ajtó felé kullog)*

Nagyapa: Vadállatoknak a vadállatok között a helyük.

Vadász: *(böszülten meugrik)* Micsoda? Vadállat?

Nagyanya: *(kétségbeesve eléje áll)* Az Istenért! erdész ur! *(nagyapa felé)* Neked meg már teljesen elment az eszed?

Vadász: *(durván eltolja nagyanyát)* Jól van no, jól van így is. *(el)*

IV.

Nagyanya: Mond csak, a Krisztus áldjon meg, bántott téged ez az áldott jó ember?

Nagyapa: *(közömbösen)* Bántott, bántott...

Nagyanya: *(fölv teszi a varjukat, a tolluk alá fúj, a sulyukat méregeti)* Nézd meg, nézd, máma megint éhen feküdtünk volna le, ha ő nem könyörül meg rajtunk. Arra vagyok én már csak kíváncsi, hogy mi lesz a vége a te nagy hirességednek?...

V.

Marika: *(kijön a kamrából, a könyv még mindig nála van, gyanakodva körülnéz)* Elment?

Nagyanya: No te szép madárka, te ugyan megmutattad a fogad fehérét!

Marika: Hát mért nem hagy nekem békét.

Nagyapa: Nagyon jól tetted Marika. Már éppen ideje volt, hogy egyszer végkép kipusztuljon innen az a pálinkás kazán.

Nagyanya: Ezt értitek, borzasztó nagy urnak teremtett titeket az Isten. *(Marikához)* Vedd le nekem azt a méccset.

Marika: *(a kép előtt nagyanyának adja a méccset, aztán visszaül a munkához).*

Nagyanya: *(a méccsel a hálókamrába csoszog)* Istenem, már egész este van s még sehol semmi

VI.

(Rövid szünet).

Marika: Nagyapa, maga fönt volt, mikor a Joskó elment?

Nagyapa: *(szemüvegét igazítva)* Fönt voltam! . . . Persze, hogy fönt voltam, hiszen tudod egész éjjel dolgoztam.

Marika: Tudom Nagyapa, de . . .

Nagyapa: *(sugva)* Hová ment a nagyanya?

Marika: A hálókamrába, maga nem látta?

Nagyapa: Nem, én nem láttam. Nem néztem oda. Mond, Marika, nem bántott téged a vadász?

Marika: No még csak az köllene, majd is kiásnám a szemeit! *(hirtelen izgalommal)* Nagyapa maga már észrevette, hogy milyen borzasztó szemei vannak a csodabogárnak?

Nagyapa: Csak őrizkedj lányka, igen gonosz lélek az.

Marika: Hiszen csak nyuljon hozzám, tudom Istenem azon koldul, amit tőlem kap. *(Nagyapa mellé guggol)* Nézze Nagyapa, megtaláltam annak a madárnak a nevét, amit Joskó megakar fogni. Olyan, mint a sas!

Nagyanya: *(a hálókamrából kiált)* Mari . . . Marika . . . hallod?

Marika: *(visszahuzódik a székéhez)* Tessék?

Nagyanya: Add be a seprüt, de hamar . . .!

Marika: *(benyújtja a seprüt)* Viz nem kell?

Nagyanya: Nem! . . . Vigyázz, hogy jól meghuzd a szálakat, nehogy megint puklis legyen az a fenék. *(becsukja az ajtót).*

Marika: *(leül, néhány pillanatig hallgat)* Nagyapa!

Nagyapa: No?

Marika: Vándorsólyom a neve annak madárnak.

Nagyapa: Hm. Vándorsólyom. . .

Marika: Hallgassa csak fölolvassom, hogy milyen (a könyvből olvas) a vándorsólyom . . . (a hálókamrából butortologatás hallatszik. Marika megretten, a könyvet köténye alá rejti s csak saját szavaival mondja el a rajzot) A vándorsólyom az egy ragadozó madár, Nagyapa. A könyvben le is volt rajzolva: olyan kajmós csőre van, meg olyan nagy körmei, mint a sasnak. Kis madarakat, meg mezei egereket eszik. . . Magasan szeret repülni és mindig biztosan csap le az áldozatra. Azt is mondja a könyv, hogy a nagysága, meg a tolla színe nem mindig egyforma. A hegyek között is más, meg a lapos határon is más.

Nagyapa: Olyan, mint a sas, de még annál is okosabb! Nálunk a hegyek között szürke, másutt talán barna, vagy talán vörös. . . Szép lehet az Marika, mikor egy nagy vörös madár repül az égen!

Marika: Nagyapa még nem látott ilyen madarat?

Nagyapa: Nem! Az én időmben csak pintyökét fogdostunk!

Marika: De hiszen akkor is voltak sólymok!

Nagyapa: Voltak, a nagyon gazdagoknak. Ők megfogták, aztán vadászni jártak vele. . . Kosárfonóinas nem foghatott sólymot. Azután sokat köll lesekedni. . . Nekem jók voltak a pintyökék, a nádtetőbe bujt verebek, ezeket mindig meg lehet fogni. Ezek a szürke, buta madarak olyanok, mint a kosárfonók, sohasem szállnak magasba . . . a fűzfákon bóbiskolnak és a kunyhókba szorúlnak aludni.

Marika: De Joskó megfogja ám a sólymot!

Nagyapa: Talán! . . . Hány óra Marika?

Marika: Őt mulhatott. Igaza van Nagyanyának, még valami baja eshetik nek.

Nagyapa: Ne féltsd te azt.

Marika: Tudja Nagyapa, hogy Joskó vadász szeretne lenni. Az urasági erdőbe akar elszegődni tavaszra.

Nagyapa: Ott csak erdőkerülő lesz belőle.

Marika: Hiszen azok is vadásznak.

Nagyapa: Itt kell maradnia a hegyek között, ahol farkasok járnak le áldozatért a kunyhóba. Nekünk is szükségünk van olyan vadászra, aki biztosan csap le az ellenségre.

Marika: Látja én is így gondolom, Nagyapa, ha valaki vadász lett, akkor az a maga asztalára lőjjön vadat . . . és lőjjön farkasokat, meg medvéket. Istenem, néha én is úgy szeretnék a hegyek közé menni.

Nagyapa: Én is ilyen voltam valamikor. Gazdám vasárnap a templomba küldött és én a prédikáció alatt felmásztam a hegyre. . . És ilyenkor a kis kosárfonóinas pintyökéket hajszolt. . .

Marika: Szegény nagyapa. . .

(A hálókamra ajtaja nyílik, hirtelen elhallgatnak. Marika szaporán munkához lát).

VII.

Nagyanya: (Hátrakötött nagykendőben a mécsessel, karján piaci kosárral megjelenik. Kis zacskóból krajcárokat szór az asztalra, magában olvasgatja. Egy szót se szól.)

Marika: (Helyére teszi a mécsset, aztán újra leül) Csináljak tüzet, mire hazagyün?

Nagyanya: Nem tudom minek? Talán van pénzed zsirraivalóra? Akkor hát vágd ki magad kincsem!

Marika: Hát ne csináljak?

Nagyanya: Csak végezd a dolgod. (Nagyapához) Neked van dohányod?

Nagyapa: Nem tudom.

Nagyanya: Még azt se?

Nagyapa: Van no, van!

Marika: Nincsen Nagyapa, hiszen előbb tömte ki az utolsót.

Nagyanya: Jódolgában már azt se tudja... (lehajol a dohányzacskóért) Van ebbe fene, de nem dohány (visszadobja) Erre is pénzt költeni, kenyérre is alig jut, aztán dohányt vásároljon az ember.

Nagyapa: Hát ne hozz, ha felhányod! Ellehetek én anélkül is.

Nagyanya: (Kifelé megy) Jó van, jó, présmitálni azt érted. (Az ajtó közül visszaszól) Négyes köll?

Nagyapa: (Kelletlenül bólint).

Nagyanya: (Köhögve el),

VIII.

Marika: (Felugrik, a Nagyanya után kiáltja) Négyest, fehér pakliban!

Nagyapa: Mindegy az!

Marika: Nagyapa mondta mindig, hogy fehéret hozzunk.

Nagyapa: (Térdére téhénkedik) Hát legyen fehér... mondok, hogy mindegy, akár fehér, akár zöld pakli...

Marika: (Előre jön, a divánra áll és egy nádcsomót vesz le a falról) Milyen vizes ez a nád!... Ugy-e huszashól fonjuk a Germánék székeit?

Nagyapa: Ühm.

Marika: (Leül a diványra és a köteget bontogatja) Nagyapa maga már volt a Germánéknál?

Nagyapa: Nem.

Marika: Milyen szép lakásuk van azoknak... Nagyanya pedig mindig mondja, valamikor nagyon szegények voltak.

Nagyapa: Az öreg Gremán még handlő volt.

Marika: Istenem, milyen szerencséje is van némely embernek.

Nagyapa: Inkább szégyentelensége, mint szerencséje. . . Tömd be az orrod és kotorj a ganéj alá, nos meggyün a jólét. Csak ne firtassa az ember a dolgok formáját, és megy minden, mint a karikacsapás.

Marika: Hát ilyenféle ember volt az öreg Gremán?

Nagyapa: Talán bizony a görbe szegecskékből, ócska ólmocskákból meg lehet élni? . . . Házat lehet venni az esztergaforgácsból? . . . Ez csak a ganéj. . .

Marika: Akkor mért urazzák mégis annyira?

Marci: *(Bedugja a fejét az ajtón)* Itthon van már a Joskó?

Marika: Nincsen. . . ! Te vagy az hé?!

IX.

Marci: *(Bejön, sapkát a fején hagyja. Körülbelül 17 éves, jólöltözött, sápadt képű, nyurga parasztsuhanc)* Persze. . ! Aggyon Isten!

Marika: Te is kimész a berekbe?

Marci: Ühm. Joskó merre van?

Marika: A sólyomra les.

Nagyapa: *(Az egész jelenet alatt föl se tekint a kasról)* Küldjél neki egy darabka kenyeret Marika!

Marika: *(darabka kenyérvéget vesz elő az asztalfiókból)* Kiviszed?

Marci: Persze! *(derékon fogja Marikát, amíg a kenyeret átveszi, csókolódnia akar; a lány mosolyogva védekezik, de végre mégis megadja magát).*

Marika: Mond meg neki, hogy siessen, a Nagyanya igen haragszik! . . .

Nagyapa: Ne mondj neki semmit! . . . *(Marika még mindig ölelkezve, félrehuzza a suhancot és valamit sugdos vele. Némajátékkal a vadász ittlétét magyarázza).*

Marci: Itt volt?

(Marika befogja a legény száját, az hirtelen indulattal kést huz elő a csizmaszárából és a vadász után fenyeget. Birkoznak, végre is a leány eltéteti vele a kést).

Nagyapa: Otthon van az apád, te?

Marci: *(eleresztli a lányt)* Otthon! Répát vág az istállóban! . . .

Nagyapa: Mondd meg neki, hogy nézzen be, ha ráér!

Marci: Majd megmondom. *(huncutul megcsipi a lány mellett)* Isten velük! *(vigyorogva kiugrik az ajtón).*

Nagyapa: Jó egészséget!

Marika: *(a suhanc után fenyegetve)* Siess ám te!

X.

Nagyapa: Küldtél neki kenyeret?

Marika: Küldtem. *(a munkájához ül)*

Nagyapa: Hadd egyen szegény gyerek.

Marika: Nagyanya majd haragudni fog érte.

Nagyapa: No? Talán kergettem volna haza emiatt? *(Bele-
rug a kasba)* Ebből talán meg lehet élni? . . . Vagy talán csak
azért él az ember, hogy dolgozhasson, meg kukoricakenyeret
zabáljon?

Marika: Jaj, Nagyapa, már megint így beszél?

Nagyapa: Hát tehetek én máskép . . . Talán tudjátok ti,
hoggy milyen az én fájdalmam? . . . Ugy érzem, mintha egy fe-
neketlen szakadékba pottyantam volna, menekülni szeretnék, de
már nincs ut kifelé. Olyan a házunk, Marika, mint valami vakond-
lyuk . . . Sötét . . . Mindenütt sötét . . .

Marika: Maga csak úgy gondolja Nagyapa . . . Talán
azért gondolja, mert a Nagyanya pörölt, de hiszen ő neki is
annyi a baja.

Nagyapa: Én érzem Marika, hogy feneketlen veremben
vagyok, ahová nem talál be a hajnal . . . csak majd egyszer a
halál téved ide. Vigyázz Marika, mert te is ott jársz a verem
előtt, a feneketlen székek mind a verem szélére vannak állítva s
ha nem vigyázol nagyon, egy napon majd te is becsuszol mellet-
tünk a feketeségbe,

(Nagyanya kívülről zörög az ajtón)

Nagyanya: Nyisd ki te, Marika nyisd ki!

Marika: Mindjárt! *(az ajtóhoz siet)*

XI.

Nagyanya: *(karján két rossz székkal, kosárral bejön)* Csak-
hoggy már itthon vagyok! Majd az ember szemeit csipi ki ez a
bolond idő. *(A kosárból zsirt, egy cipót, pakli dohányt és egy kis
üveg rumot tesz ki az asztalra)* Nem fáztok?

Marika: Bizony hideg van kicsit! . . .

Nagyanya: *(kedélyesen)* No majd mindjárt tüzet rakok,
aztán csinálok egy kis jó meleg téjácskát. *(Leveti a nagykendőt,
főzéshez készülődik)* Gyere Marika, segíts te is! Ej no, nézd csak,
hoggy meghuzta a karom az a két holmi! . . .

Marika: *(az asztalhoz áll)* Kitől vannak?

Nagyanya: A trafikusszasszonytól . . . Ha azt elvég-
zed, mindjárt ezekbe kezdünk, nyolc hatoskát már ki is fizetett
előre a lelkem. Vasárnap meglesz a lakzi, hát sürgősek a székek.

Marika: No, azon már nincs sok dolog.

Nagyanya: Csak ez az utálatos kas menne már ki
előbb! . . . De mondtam én, hogy el se kellett volna fogadni.
Nincs ezen egy morzsányi haszon se, csak hiába töri magát az

ember. *(Meglöki Marikát, hogy adja oda a dohányt az öregnek)*
De ezekkel mégis meg lehet keresni pár hatoskát.

Marika: Itt a dohány Nagyapa.

Nagyapa: Hagyd csak, mondtam, hogy leszokom róla.

Nagyanya: *(engesztelően)* Jó, no, jó, de felhuztad az orrod.
Akkurát, ugy csinálsz, mint a gyerekek.

Nagyapa: Még dohányra is pocsékoltál? Nem szolgálok
én meg már azt.

Nagyanya: Csak tömj rá, ne kényeskedj, mint valami
dáma . . .

Nagyapa: *(kebléből kihuzza a pipát, tömni kezdi, de
csakhamar abbanhagyja és görnyedten mozdulatlanul marad)*

Marika: Itt volt a Marci!

Nagyanya: Hm, de hamar elszelelt . . . Olyan az is,
mint az apja, csak akkor jó neki az ember, ha folyton traktálja.
Ókelme is jó madár. *(vesszöt tör a gyújtáshoz; majd a tűzhelyel
bajlódik)* Joskó még nem gyűtt haza?

Marika: Nem.

Nagyanya: Pedig neki se ártott volna egy kis meleg
téjácska. Agyon lehet fázva szegényke . . . *(az öreghez)* Tata,
te citrommal iszod?

Nagyapa: *(halkan)* Nem! . . . Nem, jó erős legyen . . .
Fáradt vagyok . . . Nagyon fázom.

Nagyanya: Feküdj hát le! . . . Hagyd már azt az át-
kozott kast, ugy is az ördögöt hozta be magával!

Marika: Vessem meg az ágyát, Nagyapa?

Nagyapa: Csak ide a diványra. *(könyörögve)* Vezessetek
a diványra az Isten áldjon meg benneteket.

Nagyanya: Mi lött? *(hozzámegy)*

Marika: *(szintén odasiel)* Fáj valamije, Nagyapa?

(Mindketten karonfogják, hogy felsegítsék)

Nagyanya: No, kapaszkodj hát!

Marika: Elzsibbadt a lába?

Nagyapa: *(feláll)* A derekam vagy a fejem, nem tudom . . .
Jaj olyan lettem, mint a hulla. *(A diványra fektetik)*

Nagyanya: Jézusom, hát teszünk rád piócat.

Nagyapa: Jaj, ugy érzem, mintha meghaltam volna!

Nagyanya: Marika, rumot, hamar csak, hamar. Dörzsöld
meg a halántékát egy kis szeszszel!

Nagyapa: *(görcsösen kapaszkodik)* Ne, ne hagyjatok itt,
nem a derekam. Csak maradjatok mellettem . . . Nem köll semmi! . . .

*(Az ajtó hirtelen kicsapódik és Marci ront be, néhány pillanat
mulva Joskó)*

XII.

Marci: *(kezében az előbbi kenyérdarabbal)* Már nem köll

neki! Itt gyűn már az uton. Megfogta a madarat! Hú, micsoda madár az, majszter ur. *(Nagyanya, Marika csöndre intik)*

(Joskó, kezében egy szürke madárral megjelenik. Erős, piros képű kamasz, félig parasztosan van öltözve. A nyitva hagyott ajtón át a léghuzam meglöbögatja a lámpát)

Joskó: Nagyapa, meg van a sólyom! . . . Egész a hegy tetején voltam érte, de azért mégis az enyém lett. *(Észreveszi, hogy az öreg sír)* Mi bajod, Nagyapa? Nézd meg a madarat. *(elébe teszi)*

Nagyapa: Nem köll Joskó. *(mintha félne tőle)* Csak legyen a tied! Vigyázz, hogy el ne szökjön . . . Ugy-e vörös a tolla Joskó és nagy madár?

Marci: *(hangosan nevet)* Vörös?

Joskó: Fogd meg Nagyapa! *(erősen kínálgatja, mosolyogva)*
A vándorsólyom nem vörös!

Nagyapa: Nem vörös?

Marika: Nem, hamvas!

Joskó: Szürke.

Marci: Persze, hogy szürke.

Nagyapa: *(a madarat tapogatja)* Szürke?

Nagyanya: *(szintén a madárral bajlódik)* Hát nem látod, hogy szürke?

Nagyapa: Nem, nem látom!

Nagyanya: *(még mindig a madarat simogatja, látszik, hogy örül neki)* Hát akkor mit látsz?

Nagyapa: *(nagyon bizonytalanul)* Egy fekete vermet . . .

Marika: Megint úgy beszél Nagyapa, mint az előbb!

Nagyanya *(rámeredve)* Mi az? Mit mondtál?

Joskó: Hát nem látod a sólymot, Nagyapa?

Nagyapa: Nem!

Nagyanya: *(vizsgálódva lehajol hozzá)* Mi van veled, minket se látsz? Mondd tata, minket se látsz?

Nagyapa: Semmit se látok!

Nagyanya *(felhajtja az okulárét)* Márjam-anyám!

Nagyapa: Megvakultam! *(hangosan felsír)* Vak vagyok, nyomorult vak vagyok.

(Marci ijedten az ajtóba sompolyog)

Nagyanya: *(kétségbeesetten az emberre veti magát)* Nem, nem igaz! Tata, mondd, hogy nem igaz!

(Időközben néhány kíváncsi gyerek sereglett az ajtó elé, s most valamelyikök elkiáltja magát) Gyűnnek a vadászok. *(mind)* Gyűnnek a vadászok, Joskó! A vadászok.

Nagyapa: Vak vagyok. A kas kiette a szemeimet.

Marci: Bujj el hamar, már itt vannak, *(a madarat cibálja)* dobd el Joskó!

Joskó: Nem, nem adom, ez az enyém!

Marika: *(szintén cibálni kezdi)* Jaj, megölnek érte! Add ide Joskó, add ide!

(Kívül a vadász és a kerülők hangja) Utat! Félre! Takarodjatok!

Marika: Nagyanya, Nagyanya, *(cibálja)* a Joskóért gyűttek

Nagyanya: *(felugrik)* A vadászok? Nem, nem, ide nem gyűnnek be. Joskó jó gyerek. *(az ajtóhoz rohan, hogy bezárja, ezalatt Marei Joskóval birkózik, nagynehezen a hálókamrába tuszkolja.)*

(A vadász két botos, otromba erdőkerülővel berontanak)

XIII.

Vadász: *(félrelöki Marcit)* Félre, utat!

Marci: *(ujra elébe ugrik)* Ne löködjön! Ki maga, mi?

Nagyapa: Jaj sötét van? Mit csináltok?

Első kerülő: Hol az a mákvirág?

Vadász: *(Marcit galléron fogja, kilóditja)* Mars ki kölyök. Még rád is kerül a sor. *(ajtó közé áll)* Forgassátok föl ezt a lyukat.

XIV.

Itt nincs, nincs semmi!

Nagyanya: *(a vadász előtt)* Jó emberek, az Istenért, nyugodjatok meg!

Első kerülő: *(Nagyapát vallatja)* Hol a kölyök, öreg? Beszélj vén mumus! No most híreskedj!

Nagyapa: *(irtózva)* Jaj, jaj, gyilkolni akartok!

Nagyanya: *(a kerülőre veti magát)* Gyilkos, gyilkos, megölni akard? *(sapkáját letépi)* Megölni a vak öreg embert!

Nagyapa: Megölni engem, a világtalan embert!

(Második kerülő ezalatt átkutatta a műhelyt, most a hálókamra ajtaját feszítgeti) Itt lesz! Biztosan itt van, zárva az ajtó!

(Marika, Nagyanya odarohannak és vele kezdenek halálos harcot)

Nagyapa: *(kétségbeesett sirással)* Mit csináltok, jó emberek? Mit csináltok?

Nagyanya: Ide nem szabad! Joskó jó gyerek!

Marika: Joskót nem szabad megölni.

Első kerülő: Félre! Takarodjatok!

Vadász: Halt, halt, most ugrott ki az ablakon! *(futni kezd)*

Állj meg, mert lövök.

(Kerülők szintén kirohannak)

Vadász: Állj meg gazember!

Első kerülő: Lőj utána! Huzd rá!

Nagyapa! Én nem csináltam semmit! Ne bántsatok . . . Mama, mama hol vagy? Gyertek ide hozzám!

Nagyanya: *(ráborul)* Tudtam, tudtam, hogy így lesz!

Marika: *(az üldözők után rohan, az ajtón kívül térdre bukik)* Fuss, fuss, Joskó! Vigyázz a madárra! Fuss, fuss!

Kassák Lajos

MA . . .

Hunyt életek templomát döntötte a vállam,
Halott torok pálló asztalától tárgult el a kedvem
Az erők hasadt horizontján ma, kirobbant új iven
Mesztelen lettem: megszülettem.

Minden régi vackom rohadjon a tört piramisok alján
És lábam hidegen tiporja a fakirok temetőjét,
A léleknarkózis pagodáit az avult keretben:
Veszendő embermajmok alabárdos őréit
És az írások szent csomóit a tisztos fejekben.

Ma: vészes, ronda gesztus könnyes gáborán most
Ömöljenek a fénybe a dacos akarások,
És kik pihentek az idők vert, halálos ölén:
A föld ősi utján: minden erők kutján
Nyilljanak kristályba, mint emberkalászkodók.

Hunyt életek templomát döntötte a vállam.
Még keserű az íztől két keményvonalos szám,
De minden tragédiát a végtelen játék dönt össze
[szememben]
És két bolondos kezem markol az áldott jelekben:
Ó, friss idők mézét csurgatom a halottak fölé:
Agyak lüktetését: gépek szeretését,
Dübörgő csudáját dalolom imámnak most én,
Bizó kemény betűk áldott borát szürcsöli a száma;
Az ivlámpák örömet issza a szemem,
Drága, új kölkek mosolyát a kocsibölcsők ölén,
A drótok idegét a házak tetején: szeretem én,
A villamos kocsikat, (szaladjon jobban!) jobban
A rohanó expreszt (Hahó! ölelő sebesség!)
Futni a tért: győzni a tért: a napot:
Életem adni: négyzetre rakni: egymáshoz jutni,
Hogy tengerem szintjén beverjem öklömmel az ég
[korhadó kárpitját]

S mind mámoros pilóta új életbe jussam:
S mind hajnalba fussam (ha tetszik szívemnek)
Áldott erők utját: a föld rohanását
Szembe a nappal, ürbe öntött aggyal
A Kozmosz vérverését — ez ember — én!

Koszorú Ferencz

MŰVÉSZET

SCHÖNHERR KÁROLY

NAPLÓ:

(A nőstényördög.)

Schönherr Károly, a parasztlélek mélységeit kutató, sokszor a legprimitívebb eszközökkel dolgozó, gyötrődő és éppen ezért nem nagyon termékeny drámairó. Ma negyvenöt éves és tizenöt évvel ezelőti — éppugy, mint Schnitzler — kizárólag orvosi praxist üzött. Első drámája a Sonnwendtag volt. Ebben a tiroli parasztdrámában — amelyet tépelődésében háromszor dolgozott át — igazi emberi karaktereket rajzol, de azért itt még erős szcenikai hatásokra is törekszik és a végzetnek — éppugy, mint a sorstragédiákban — van még némi szerepe. Későbbi drámáiban: a Bildschmitzer-ben, a Scholle-ban, a Königreich-ben és vígjátékaiban: az Erdenben, a Trenkwaldner-ben (amely nem más, mint a Sonnwendtag humoros oldaláról felfogva) már eldob minden ballasztot és mindjobban elmélyül. Egyedül a nagy hirre vergődött Glaube und Heimat-ban találunk némi visszaesést, amely darabjánál pedig a plágium vádja ellen is kellett védekeznie.

Schönherr Ibsent vallja tanítómesterének, aminek drámáiban található is némi nyomai, habár még nagyon távol áll mesterétől. Az azonban kétségtelen, hogy Anzengruber filozofus tiroli parasztjaival szemben az ő parasztjai húsból és vérből valók.

A nőstényördög: három ember drámája, öt felvonáson keresztül. A gyerek után vágyakozó, fiatal, forróvérű, kapzsi tiroli parasztnyecske-nek, hektikás, öreg orgazda urának és egy erőből duzzadó fiatal, határrendő-nek drámája ez. Igazi emberek, igaz hangok, robbanásos drámai levegő, sehol sincs félrecsúszás: és még sem mondhatjuk tökéletesen sikerült drámának.

A darab főhibája ugyanis az, hogy Schönherr szimbolumot is akart adni, meg parasztdrámát is. Így azután a szimbolumhoz nem mert eléggé felemelkedni, a drámánál pedig nem tudott megmaradni; felemás munkát végzett. A darabot Móricz Zsigmond kitűnően fordította.

Bródy Árpád

A kisasszony férje az Akadémián.
A minden felülről csurgó piszok iránt véleménytelen napilapjaink után (bárha csak az önkényt adódó humor kedvéért tesszük) szerényen mi is idejegyezzük a nagyszerű irodalmi eseményt: hogy az Akadémia 1916-ban „mint az utóbbi időben a legnagyobb színvonalú sikert elért és abszolút irodalmi becsülműnek Drégely Gábor „vidám bohózatának“ ítélte oda a 600 aranypengős Vojničs-díjat. S ha a dicsőség pálmája már rá is hajolt Drégely ur vidám fejére az ünnepeltetési aktus még sem fejeződött be olyan simán, mint ahogy azt a nemes Akadémia elgondolta. Kutmérgezője is akadt az ügynek. Ugyanis az utolsó pillanatban Lakatos László plágium váddal iparkodott semmissé korrigálni a megtörténteket. De bizony, mint azt már Lakatos is tudhatta volna előre, kár volt a jobb ügyhöz méltó buzgalomért. A váddal majdnem egyidőben Drégely ur magas pátronusa is megszólalt „Az Estben“. S egy fővárosi színház igazgatójától nem várt stilustalansággal s miután, lehet, hogy merőben véletlenségből, már jó kibizonykodta magát a kényelmetlenkedő vád mellett, Beöthy László így magasztalja föl a Magyar Színház kassza agensét: „A darab meséje, alakjai, jelenetei, mókái és ötletei mind, mind a Drégely ur elméjének szülöttei s így joggal és igazsággal övé a közönség tapsa és az Akadémia pálmája is“. Ugy van. Mi is az igazgató ur mellé állunk a megérdemelt taps és pálma legyen a nemes elmebajnoké, ő pedig a pesti közönségé és a Magyar Tudományos Akadémiáé, akik nagyon is megérdemlik benne bohókás mulattatójukat. Beöthy László igazgató urnak pedig szívből kívánjuk, hogy még a Kisasszony Férjénél is sok förtelme-sebb tücsköt-bogarat szüljön neki Drégely Gábor pajkos elméje.

Minden közleményért a szerző maga felel.

